

NĚKTERÉ ZKUŠENOSTI Z OPERAČNÍ PŘÍPRAVY V ZIMNÍM VÝCVIKOVÉM OBDOBÍ

Vysvětlení zásadních tezí vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy podstatně ovlivnilo jednotlivá opatření přípravy velitelů, štábů a vojsk. Především bylo potřebné věnovat hlavní pozornost **odrážení agrese a vedení obranné operace**, které vyplývají ze vzrůstajících možností nepřítele k jejímu uskutečnění novými nebezpečnějšími formami. Soustředit se na přípravu k dlouhotrvající konvenční válce za použití vysoce přesných zbraní, ale současně neoslabovat pozornost k vedení války za použití jaderných zbraní.

Došlo také ke změnám v novém přístupu k řešení otázek **bojové pohotovosti**. Dosavadní stereotyp řešení přechodu štábů a vojsk do plné bojové pohotovosti vyhlášením jejich jednotlivých stupňů byl zaměněn postupným výběrovým přechodem, kde hlavní roli mají svazky a útvary, které plní rozhodující úkoly. Byly procvičovány i možnosti skrytí těchto opatření před nepřítelem. Dále jsou přijímána opatření ke zvýšení bojových možností vojsk prvního operačního sledu s důrazem na pohraniční svazky, útvary a některé útvary druhů vojsk a služeb.

Přehodnotili jsme požadavky na **plánování, organizování a vedení obranné operace** s cílem připravit k této činnosti štáby a vojska již v míru. V podmínkách západního válčiště je nezbytné budovat a vést obranu tak, aby nepřítel utrpěl rozhodující porážku již na počátku války a nedopustit větší ztrátu vlastního území. Naopak vytvořit podmínky pro přenesení bojové činnosti na území nepřítele. K tomu připravit silné první sledy schopné odrazit útok nepřítele s využitím ženíjního budování terénu a také dostatečně silné druhé sledy a zálohy schopné i za použití vysoce přesných zbraní provést rozhodující údery, způsobit nepříteli ztráty, splnit cíle obrany a zabezpečit předpoklady pro přechod do útočné činnosti. K tomu bylo zapotřebí vypracovat nové normy, zásady a změnit vžitě metody plnění některých úkolů.

Do jaké míry se nám to podařilo splnit, potvrzují zkušenosti z některých opatření operační přípravy.

Především byly procvičovány otázky **postupného zvyšování bojové pohotovosti štábů a vojsk**. Nedostatečně však byly řešeny požadavky skrytí nebo i dezinformace nepřítele o přijímaných opatřeních. K tomu bude nezbytné si uvědomit, že tuto činnost je nutné řídit vždy direktivně podle předem vypracovaného plánu, který je však zapotřebí v souvislosti se situací nepřítele upřesňovat.

Celý přechod vojsk z mírového na válečný stav není možné skryt. Lze však skryt některé dílčí úkoly, jako např. částečné doplnění, které nepřesahuje běžnou mírovou činnost vojsk. Přitom skryt tato opatření je nezbytné nejen před nepřítelem, ale i před vlastními vojsky, pro která to musí být běžně vykonávaná výcviková činnost, jako např. stmelovací cvičení nebo pomoc v národním hospodářství. Důraz je nezbytné věnovat věrohodnosti plnění těchto úkolů.

Současně se zvyšováním bojové pohotovosti štáby procvičovaly i **upřesňování dokumentace** v souladu s přípravami nepřítele k zahájení agrese. Vztáhá metoda zpracování dokumentace cvičícími štáby ještě před zahájením vlastního cvičení je výhodná. Umožňuje důkladně procvičit (formou štábního nácviku) plánování operace, seznámit se se situací, číslováním a složením podřízených svazků a útvarů i pravděpodobného nepřítele a zaměřit odpovídajícím způsobem svoji přípravu ještě před cvičením.

Řídící zaměstnání má možnost poznat podřízený štáb a rovněž usměrnit jeho přípravu ke kvalitnímu splnění úkolů. Kromě toho analýza přijatého rozhodnutí s předvídáním jeho možného upřesnění na základě vývoje situace umožňuje včas a kvalitně připravovat další rozehru bojové činnosti. Nemalou výhodou je i skutečnost, že doba vyčleněná na vlastní cvičení není odčerpávána plánováním operace a vytváří podmínky pro důkladnější procvičení otázek jejího vedení.

Zkušenosti získané z těchto opatření operační přípravy dokazují, že při plánování nebo jeho upřesňování se projevují **nedostatky**, které spočívají zejména v malé hloubce **ujasnění úkolu a hodnocení situace**, jejichž důsledkem je přijímání málo promyšlených rozhodnutí, jednoznačných zámyslů použití sil nepřítelem, zaujímání lineární obrany bez soustředěného hlavního úsilí a jeho správného grafického i textového vyjádření. Potvrzuje se, že **rozhodnutí** velitele v současných podmínkách omezení času při jeho přípravě musí být kolektivní prací hlavních funkcionářů daného stupně velení. K jeho přijetí je potřebné využívat výpočetní techniku, vždy zvažovat několik variant a přimnout tu, která umožňuje efektivně splnit stanovený úkol.

V některých případech se stává, že **náčelníci druhů vojsk a služeb** více pracují na sebe a méně ve prospěch velitele. Důsledkem jsou opožděné a často i nepřesné příspěvky do grafické i textové části rozhodnutí, které by mohly mít i nedozírné následky. Příčinou tohoto nedostatku je i často malá vnitřní sladěnost práce štábu i uvnitř jednotlivých správ nebo oddělení.

Mám za to, že je nedostatečně používáno názorných pomocných **grafických dokumentů**, které odůvodňují přijaté rozhodnutí. Jde např. o dokumenty k zaujetí operační sestavy, budování obrany, palebnému ničení nepřítele atd.

Nedostatkem je, že na grafickém rozhodnutí velitele nejsou často žádné další **pomocné údaje**, které je možné využívat při jeho zdůvodnění (poměry sil, rozdělení sil a prostředků, síly a prostředky vyčleněné k obraně na smě-

ru hlavního úderu a na druhém směru, hustoty zatarasování, rozdělení úsilí letectva a některé další).

Myslím, že by bylo vhodné **ujednotit měřítko map**, na které jsou grafické dokumenty zpracovávány. Např. Plán operace je na armádním stupni zpracováván na mapě 1 : 100 000, ale některé další dokumenty, které jsou jeho součástí (Plán ženijního zabezpečení) na mapě 1 : 200 000. Tuto otázku bude nezbytné ujednotit a stanovit měřítko map na všech stupních velení. Domnívám se, že při tom bude žádoucí vycházet z toho, pro jaký účel je ten který dokument určen, zda umožňuje veliteli řídit bojovou činnost, ale také je potřebné přihlížet k podmínkám, ve kterých je dokument zpracován. Přitom je nevyhnutelné se zamyslet nad tím, že čím větší měřítko mapy, tím větší **pracnost i doba** na jeho vyhotovení a také potřeba většího prostoru.

Požadavky na skrytí a odolnost míst velení jsou přímo úměrné jejich zmenšování co do počtu vozidel a budování z odolných pracovišť, což neumožňuje manipulovat s mapami velkých měřítek. Zdá se, že **požadavky velkých map** vyplývají ze zastaralých přístupů, ze snahy prezentovat svoji práci. To však není hlavní. Úkol je možné stanovit stejně přesně nejen z mapy 1 : 100 000, ale i z mapy menšího měřítka.

Otázkám **rekognoskace** a organizace součinnosti velitelé a štáby nevěnují dostatečný zájem. Ani mapa největšího měřítka nám nenahradí pobyt přímo v terénu a tomu při dosavadní práci štábu není připisována potřebná pozornost. Terén, který je vyhodnocen pouze podle mapy, se může stát spíše překážkou než pomocníkem. Proto je nevyhnutelné přijaté rozhodnutí **v terénu upřesnit**. K tomu je možné využívat zejména u vyšších štábů vrtulníky a u štábů taktických stupňů výjezdů vozidly.

Další otázkou je **organizace součinnosti**. Na operačních stupních je prováděna často na mapách nebo plastických stolech, což je správné. Málo je však využíváno výjezdů do terénu k upřesnění součinnosti při plnění rozhodujících úkolů. Rovněž součinnost ať je uskutečňována metodou pokynů velitele nebo odpovědí podřízených náčelníků na dotazy velitele, se často omezuje pouze na opakování již známých úkolů a není sladěním činnosti druhů vojsk co do prostorů, času a efektivnímu zničení nepřítele a minimalizaci vlastních ztrát.

Na taktickém stupni by měla být součinnost vykonávána zásadně **v terénu**. Její organizace závisí na schopnostech velitele, jak dokáže předvídat a znázornit varianty možné situace a optimálně na ni reagovat. Např. uskutečnění frontového (armádního) protiúderu i účast v něm by mělo být ještě v době přípravy operace procvičeno a přesně propočteno.

Nejsou komplexně řešeny součinnostní otázky s vojsky Pohraniční stráže a s orgány teritoria, jichž se pro potřeby vojsk nedostatečně využívá.

Velký význam má **palebná příprava**, která musí ničit a umlčovat nepřítele tak, aby vlastní vojska měla minimální ztráty. Všechny tyto otázky je zapotřebí vzájemně sladit, časově a prostorově spojit.

Žádnou z oblastí operačního zabezpečení nelze podcenit, protože v opačném případě vojska nesplní stanovené cíle a úkoly.

Mám za to, že malá pozornost je věnována **kontrolní činnosti a pomoci** nadřízeného štábu podřízeným. Na tyto otázky, a to zejména na objasnění úkolu, způsobu jeho splnění je nutné se více zaměřit. Dobu na uvedenou činnost

je potřebné stanovit již při přípravě zaměstnání a vytvořit cvičicím podmínky, aby pro plnění toho úkolu získali potřebné návyky.

Vedení obranné operace je zpravidla zahajováno nárůstem situace nepříteli, jeho rozvinutím a přechodem k pozemní a vzdušné útočné operaci. Velitelé a štáby řídí vstřícně odvetné úder, kterými jsou zahajovány **protivzdušné operace**. Jsou vedeny úderem na objekty prvního pořadí a často bývá uskutečňována i protipříprava, zejména při dostatku dělostřelectva. Zatím jsme vzhledem k obrannému charakteru vojenské doktríny přijali zásadu provádět **vstřícně odvetný palebný úder**. To znamená zjistit přesně dobu zahájení úderu nepříteli a po jeho zahájení vykonat vlastní úder.

Tato metoda je však značně nedokonalá zejména v tom, že připustíme-li, aby nepřítel provedl předstihující úder, tím snižujeme sílu vlastního úderu, protože se jej nezúčastní ty prostředky, které byly již vyřazeny. Dostáváme se do defenzivy a objekty prvního pořadí plánované k ničení mohou i nadále plnit úkoly proti našim vojskům.

S ohledem na tyto skutečnosti bude nezbytné uvedené **otázky znovu posoudit**, zvážit a zejména využít zkušeností z 2. světové války.

Velmi vážné v tomto období vedení obranné operace bude, abychom měli dostatečné a přesné **informace o nepříteli i vlastních vojskách** a aby včas na vytvářenou situaci reagovaly jednotlivé velitelské stupně. Často se stává, že od cvičicích požadujeme zprávy o situaci, které nejsou schopni v daném čase získat. Proto je třeba tyto problémy řídicím stupněm reálně zvažovat a posuzovat.

S naznačenou otázkou úzce souvisí **vyhodnocení efektivnosti úderu** na objekty prvního pořadí. K tomu byla již zpracována metodika. Přesto je nutné se nespokojovat jen s počty uskutečněných úderů raketovým vojskem, dělostřelectvem a letectvem, ale stanovit i do jaké míry byly určené cíle zničeny nebo umlčeny. Od tohoto vyhodnocení závisí i plánování dalších úderů, které jsou vedeny v rámci protivzdušné operace.

Mnohdy se zapomíná na spolehlivé a úplné zničení **prostředků PVO nepříteli**, které působí do stanoveného pásma průletu. Kromě jiných úkolů v prvním období obranné operace bojujeme o získání **nadvlády** ve vzduchu, které nemůžeme dosáhnout bez úderů na letiště nepříteli, tedy bez spolehlivého průletu ve stanoveném pásmu vlastními letouny. Zkušenosti z války potvrzují, že nejspolehlivěji byly tyto prostředky ničeny na zemi, pouze bylo potřebné zvolit vhodný okamžik úderu.

Při vedení boje o **hlavní pásmo obrany** nezřídka velitelé taktických stupňů vyjadřují její aktivnost vedením protiztečí druhými sledy pluků či divíze. Tato činnost se při velké převaze nepříteli **nejeví jako efektivní**. Výhodnější je vést úpornou obranu z ženíjně vybudovaných postavení a aktivnost obrany zabezpečit dovednými palebnými léčkami, usměrněním útoku nepříteli do prostoru, který je pro jeho tanky nedostupný, a také zaujetím ženíjně vybudovaných palebných čar tankovými prapory na směrech hlavního úderu nepříteli.

Uskutečnění armádního nebo frontového **protiúderu** při vytvoření příznivých podmínek se jeví jako výhodné. Jeho cílem je zpravidla zničit vklíněné síly nepříteli, obnovit přední okraj a při dostatečném množství volných sil **přejít do protítlaku** a přenést bojovou činnost na území nepříteli.

Při organizaci protiúderu zpravidla dochází k **nereálným propočtům a kalkulacím** přesunu a zasazení svazků, jejich palebného zabezpečení a ochrany proti účinkům vysoce přesných zbraní. Tyto otázky často velitelé a štáby řeší povrchně včetně organizace součinnosti, kterou je nezbytné v tomto případě provádět zásadně v terénu.

Hlavní příčinou nesprávné činnosti je ta skutečnost, že velitel a štáb je povinen řídit boj divizí prvního sledu, přijmout účinná opatření k eliminaci druhých sledů, záloh a letectva nepřítele a současně přeskupit síly a prostředky určené k vedení protiúderu, který je navíc třeba před nepřítelem utajit. Tato složitá činnost vyžaduje mít dobře sladěný a pracovně připravený štáb, jenž ji dokáže úspěšně zvládnout.

Jak potvrzují zkušenosti ze zimního výcvikového období, jsou také podceňovány otázky **velení vojskům** z jednotlivých míst velení. Zpravidla nejlépe a nejaktivněji je obsazováno velitelské stanoviště, méně záložní velitelské stanoviště. Rovněž na týlovém velitelském stanovišti nebyla vždy přijata všechna opatření, aby se mohlo stát hlavním místem velení, zejména z hlediska přípravy dokumentace. Proto se projevovaly při převzetí velení záložním velitelským stanovištěm nedostatky ve znalosti situace podřízených svazků a v dlouhotrvajícím doručování úkolů podřízeným. Často se projevovaly i rozdílné údaje mezi velitelským a záložním velitelským stanovištěm.

Při obsazování velitelských stanovišť je zapotřebí vycházet z faktu, že musí být schopna samostatně velet vojskům. K tomu je nevyhnutelné štáby pečlivě připravovat v průběhu celého výcvikového roku.

V článku jsem upozornil jen na některé hlavní nedostatky, které se projevovaly při komplexních štábních nácvicích a velitelsko-štábních cvičeních v zimním výcvikovém období. Naším společným cílem musí být jejich odstranění a další zkvalitnění připravenosti k plnění úkolů obrany socialistické vlasti. Některé teoretické problémy, např. otázku **protipřípravy**, bude nezbytné dále teoreticky i prakticky rozpracovat, a to tak, aby byly splněny její hlavní cíle a úkoly.

Vycházejí z obranného charakteru vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy, hlavní pozornost soustředit na organizaci a vedení obrany v počátečním období války s cílem odrazit agresi nepřítele s následným přechodem do protiúderu k jeho zničení za použití především konvenčních prostředků ničení.

(Rozkaz ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1987—1988)
